

# LİMİTED ŞİRKETTE ORTAKLARIN EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

## ADDITIONAL PAYMENT OBLIGATION OF PARTNERS IN LIMITED COMPANY

Ramazan TURAN\*

**Özet:** Limited şirket, bir sermaye şirketi olarak düzenlenmiştir. Sermaye şirketlerinde ise ortakların asıl borcu, sermaye koymaktır. Nitekim ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp yalnızca tahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle yükümlü tutulurlar. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun getirdiği yeniliklerden birisi de limited şirket ortakları için ek ödeme yükümlülüğüdür. Kanun maddesinin gerekçesinde de belirtildiği gibi, ek ödeme yükümlülüğü kurumunun getirilmesindeki amaç, finansal yönden kötü duruma düşen ve bilanço açığı bulunan limited şirkete, ortakların asıl borcu olan sermaye koyma borcuna ek olarak yapacakları ödemelerle yardımcı olmaları ve şirketin kötü durumdan ve bilanço açığından kurtulmasıdır. Çalışmamızda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun öngördüğü limited şirkette ortakların ek ödeme yükümlülüğü, doktrin de dikkate alınarak incelenecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Ek Ödeme Yükümlülüğü, Ek Yüküm, Limited Şirket, Sermaye Şirketi

**Abstract:** Limited company is regulated as an equity company. In an equity company, the primary obligation of the partners is to invest capital. As a matter of fact, the partners are not responsible for the company's debts and are only obliged to pay the capital stocks they have committed. One of the innovations brought by the Turkish Commercial Code No. 6102 is the additional payment obligation for the limited company partners. In the justification of the article of the Code, it is stated why an additional payment obligation was occurred. The additional payment obligation is an institution developed with the aim of helping the partnership to get out of the bad financial situation by means of closing the budget deficit. In our study, the additional payment obligation of the partners in the limited company brought by the Turkish Commercial Code No. 6102 will be examined by considering the doctrine.

**Keywords:** Additional Liability, Additional Payment Obligation, Equity Company, Limited Company

\* Diyarbakır Hâkimi, turan.rmzn@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2285-8537, Makalenin Gönderim Tarihi: 28.05.2020, Kabul Tarihi: 28.05.2020

## GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK),<sup>1</sup> eski Türk Ticaret Kanunu (eTTK)<sup>2</sup> bakımından birkaç noktada farklıdır. Bunlardan birisi de ek ödeme yükümlülüğünün açıkça kanuna alınmış olmasıdır. TTK, limited şirketlerde ortaklara ek ödeme yükümlülüğünü getirmiştir (TTK m. 573/2). Maddenin gerekçesinde getiriliş amacı, finansal yönden kötü duruma düşen, bilanço açığı bulunan şirkete, ortakların yapacakları ek ödemelerle yardımcı olmaları olarak belirtilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu'nda yeni düzenlenmiş olmasına rağmen ek ödeme yükümlülüğü, hukukumuzda yeni bir kavram değildir. Nitekim 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun<sup>3</sup> 31. maddesinde<sup>4</sup> ve devamı maddelerinde ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Ek ödeme, temelde bilanço açıklarını kapatmak amacıyla öngörülmuş bir araçken, son zamanlarda amaçtaki bu sınırlama kalkmıştır. Kaynak İsviçre Tasarısı'nda kurumun uygulama alanı genişletilmiştir. Tasarıdaki genişleme birinci fıkranın (b) ve (c) bentlerinde açıkça görülmektedir. Böylece limited şirket hayatını sürdürebilmesi, ödeme dar boğazından çıkabilmesi için yeni bir olanağa kavuşmuştur.<sup>5</sup>

Çalışmamızda, ek ödeme yükümlülüğü kavramı, öngörülmesi, yükümlülükte sorumluluğun kapsamı, kendi paylarını iktisap etmesinin yükümlülüğe etkisi, yükümlülüğün talebinde yetkili kişiler ve usul, yükümlülük talep edilebilecek haller, esas sermaye azaltılmasında yükümlülüğün durumu, yükümlülüğün ifa edilmemesinin sonuçları, ortağın şirketten ayrılmasından sonraki durumu, iadesi, canlanması, azaltılması veya kaldırılması, sonradan getirilmesi veya artırılması, benzer hukuki kurumlarla ayrımı incelenecektir.

<sup>1</sup> RG. 14.02.2011, S. 27846.

<sup>2</sup> RG. 09.07.1956, S. 9353.

<sup>3</sup> RG. 10.05.1969, S. 13195.

<sup>4</sup> "Ana sözleşme ortakları ek ödemelerle yükümlendirebilir. Ancak ek ödemelerin yalnız bilanço açıklarını kapatmada kullanılması şarttır. Ek ödeme yükleme sınırsız olabileceği gibi belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılabilir. Kooperatifin iflası halinde ek ödemeleri isteme hakkı iflas idaresinindir". (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 31).

<sup>5</sup> TTK Gerekçe, m. 603.

## I. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ KAVRAMI

Ek ödeme yükümlülüğü, finansal yönden kötü duruma düşen, bilanço açığı bulunan şirketin faaliyetlerinin sürekliliğini güvence altına almak için, esas sermaye borcu dışında ve kanunda belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde, şirkete nakdi ödemede bulunulmasına ilişkin ortaklara şirket sözleşmesiyle öngörülebilir yükümlülüktür.<sup>6</sup>

Ortaklar tarafından ek ödeme yükümlülükleri, sadece şirkete karşı borçlanılır. Ayrıca bu yükümlülüklerin sermayeden farklı olarak ibra ve tecil edilmesi mümkündür (TTK m. 601). Zira bu yükümlülükler, sermayeyle ilgili unsurlar değildir.

Şirket, sermaye artırımının kapsamlı esas ve kurallarına başvurmak zorunda kalmaksızın hâlihazırdaki ortak veya ortaklardan nakdi ödemeler, finansal kaynaklar elde edecektir. Hatta bu kurumun, şirket bakımından herhangi bir mali durumun iyileştirilmesi projesi olmaksızın yararlanılabilecek mahiyette alternatif bir finansman aracı olduğu belirtilmiştir.<sup>7</sup> Bu şekilde ortaklık sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüklerinin öngörülebilmesi, bilhassa limited şirketlerde kayıtlı sermaye sistemi ve bu sistemle daha kolay hale gelen sermaye artırımının düzenlenmemesinin bir denkleştirilmesini teşkil eder.

Amaç yönünden kişisel sorumluluğa benzetilir. Her iki kurumda da şirket borçlarını ödeyemediği takdirde ortaklara başvurulmaktadır. Ancak kişisel sorumluluk alacaklılara karşıdır ve dışa yöneliktir; ek ödeme ise şirkete karşıdır ve içe yöneliktir.<sup>8</sup>

<sup>6</sup> Benzer tanımlar için bkz. Hasan Karakılıç, "Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, S. 2, C. 4, s. 108; Ufuk Ünlü, "Tüm Yönleriyle Limited Şirketler", *Terazi Hukuk Dergisi*, 2015, S. 108, C. 10, s. 103; Oruç Hami Şener, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2017, s. 405-406; Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 8. Bası, İstanbul, 2014, s. 432-433; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, 9. Baskı, Bursa, 2013, s. 740; Mustafa Erdem Can, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, S. 4, C. 15, s. 14-15; Gönen Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, Cilt 3 (Madde 417-644), Seçkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 3807; Yasemin Varoğlu, "Limited Şirketlerde Ortakların Hak ve Borçları" (Yüksek Lisans), Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 152; Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, 2015, s. 579; Mustafa Çeker, Ticaret Hukuku Genel Esaslar, Karahan Kitabevi, 2. Baskı, Adana, 2015, s. 332.

<sup>7</sup> Karakılıç, s. 116; Mustafa Yavuz, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerde Ek Ödeme Yükümlülüğü", *Mali Çözüm Dergisi*, 2012 S. 113, s. 157-158; Ünlü, s. 103; Şener, s. 406-407.

<sup>8</sup> TTK Gereke, m. 573.

## II. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN ÖNGÖRÜLMESİ

### A. ŞİRKET SÖZLEŞMESİNDE YER ALMASI ZORUNLULUĞU

TTK m. 603/1 ve 577/1-c'de açıkça yazıldığı gibi, ek ödeme yükümlülükleri yalnızca şirket sözleşmesiyle getirilebilir. Buna yönelik düzenleme emredicidir. Diğer bir deyişle, sadece genel kurul ve/veya müdür(ler) kararıyla ortaklara ek ödeme yükümlülüğü getirilemez.<sup>9</sup> Bu şekilde alınan genel kurul ve müdür(ler) kararları batıldır.

Ek ödeme yükümlülüğü, kuruluştaki şirket sözleşmesinde öngörülebileceği gibi, sonradan şirket sözleşmesinin değiştirilmesi yoluyla da getirilebilir. Bu tür sözleşme değişiklikleri halinde TTK m. 589/2'de belirtildiği gibi tescil ve ilanın yapılması gerekir. Ayrıca TTK m. 589/1'de yer alan, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla şirket sözleşmesinin değiştirilmesi kuralının istisnası mahiyetinde, ek ödeme yükümlülüğü için kanun koyucu ayrı bir hüküm getirmiştir. TTK m. 607'e göre, şirket sözleşmesini değiştirip, ek ya da yan edim yükümlülükleri öngören veya mevcut yükümlülükleri artıran genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir.<sup>10</sup>

TTK m. 607 hükmüne göre, bütün ortaklar için öngörülen ek ödeme yükümlülükleri, sadece bütün ortakların onayıyla getirilebilir ya da artırılabilir. Buna karşın sadece belirli ortaklar için ek ödeme yükümlülüğü getirilecekse veya onların yükümlülüğü artırılacaksa, bu halde yalnızca onların onayı gerekli ve yeterlidir.

### B. YÜKÜMLÜLÜĞÜN DÜZENLENMESİNDE EŞİT İŞLEM İLKESİNİN UYGULANMAMASI

Ek ödeme yükümlülüğü olarak tüm esas sermaye payları için aynı tutar öngörülebileceği gibi, farklı tutarların da öngörülmesi mümkündür. Keza ek ödeme yükümlülüğü, bütün esas sermaye payları için getirilebileceği gibi yalnızca bazı esas sermaye payları için ya da esas sermaye paylarının belirli kategorileri için getirilebilir. Fakat her zaman

<sup>9</sup> Karakılıç, s. 114; Şener, s. 407.

<sup>10</sup> Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, 5. Baskı, Ankara, 2017, s. 834; Şener, s. 408; Karakılıç, s. 114. Yavuz, s. 159; Bahtiyar, s. 433; Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, Vedat Kitapçılık, 13. Bası, İstanbul, 2017, s. 461; Can, s. 15; Varoğlu, s. 152.

şirket sözleşmesinden hangi esas sermaye payının hangi kapsamda bir ek ödeme yükümlülüğüyle yükümlendirildiğinin anlaşılır olması gerekir. Ancak ek ödeme yükümlülükleri, ortakların isimleri yazılarak belirtilmez. Çünkü -aşağıda ayrıntılı olarak inceleneceği gibi- ek ödeme yükümlülükleri, ortakların şahsına değil, esas sermaye payına bağlıdır. Şahsa bağlı olmadığından eşit işlem ilkesi, hangi payların ek ödeme yükümlülüğüyle yükümleneceğinin belirlenmesinde geçerli bir ilke değildir.<sup>11</sup> Zira ek ödeme yükümlülüğü, TTK m. 607'de açıkça belirtildiği gibi, yalnızca ilgili ortağın onayı varsa söz konusu olabilir.

### C. YÜKÜMLÜLÜĞÜN ESAS SERMAYE PAYINA BAĞLANMASI

Ek ödeme yükümünü ödeyecek kişi, esas sermaye payına malik olma vasıtasıyla belirlenir. Ek ödeme yükümlülüğü, yükümlü ortağın esas sermaye payı esas alınmak üzere getirilebilir.<sup>12</sup> Diğer bir deyişle ortaklık kıdemi, yönetici olmamak, yabancı uyrukta bulunmak gibi diğer koşullara bağlanamaz.

Ek ödeme yükümlülüğü, tüm şirket payları için konulabileceği gibi, bazı paylara da bağlanabilmesi veya münferit bir sermaye payı için öngörülmesi mümkündür. Ancak her durumda hangi esas sermaye payı veya paylarının hangi oranda bir ek ödeme ile yükümlendiğinin şirket sözleşmesinden rahatlıkla anlaşılacak şekilde düzenlenmesi gerekir. Hal böyle iken, tüm ortaklar için toplam bir miktar şeklindeki düzenleme bu konuda yeterli değildir. Nitekim böyle bir yükümlülük geçerli olmayacağı için, ortaklar açısından da bağlayıcı olmayacaktır.

Ek ödeme yükümlülüğünün esas sermaye payına bağlanması mecburiyeti, eşyaya bağlı borca benzer bir hukuki durum yaratır.<sup>13</sup> Bunun sonucunda bir ortak, ek ödeme yükümlülüğü bağlanmış esas sermaye payını devrederse, bu durumda ek ödeme yükümü de devredenden devralana geçer ve ilgili esas sermaye payının yeni maliki ek ödeme yükümünü borçlanır. Bu halde esas sermaye payının yeni malikinin bir borç üstlenmesinde bulunmasına da gerek yoktur.

<sup>11</sup> Gerekçede ya da Türk Ticaret Kanunu Tasarısında ortaklar arasında eşitlik ilkesinden vazgeçilebileceği yönünde bir ibare olmadığından, ek ödeme yükümü konusunda eşitlik ilkesinden sapılmasına izin verilmediği yönündeki görüş için bkz. Bilgili/Demirkapı, s. 743; ayrıca bkz. Can, s. 15.

<sup>12</sup> Pulaşlı, s. 834; Şener, s. 409; Karakılıç, s. 114-115; Bahtiyar, s. 433; Tekinalp, s. 579.

<sup>13</sup> Şener, s. 409; Tekinalp, s. 579.

Ayrıca devir hususunda, TTK m. 595/6 hükmüne de değinmek gerekir. Bu düzenlemeye göre şirket kendisine ek ödeme yükümlülüğü için teminat verilmesini isteyebilir. Zira madde metnine göre, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa dahi, devri onaylamayabilir. Netice itibariyle şirket sözleşmesinden hangi esas sermaye paylarının, hangi miktarda ek ödeme yükümlülüğüne tabi tutulduğunun açıklıkla anlaşılması zorunludur.

## D. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN BELİRLİLİĞİ VE ÜST SINIRI

Ek ödeme yükümlülüğü, nakdi ödeme olarak ifa edileceğinden, bu yükümlülüğün miktarının da şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmesi zorunludur. Sadece belirlenebilir kılan dolambaçlı ifadeler uygun değildir. Burada şirket sözleşmesinde öngörülen belirli bir miktar (örneğin 10.000 TL) veya esas sermaye payıyla orantılı olarak (örneğin esas sermaye payının yüzde 20'si) düzenleme yapılabilir.<sup>14</sup>

Ek ödeme yükümlülüğünün sınırsız olarak öngörülmesi olanaklı değildir.<sup>15</sup> Nitekim TTK m. 603/3'e göre, *"ek ödeme yükümlülüğü, şirket sözleşmesinde ancak esas sermaye payını esas alan belirli bir tutar olarak öngörülebilir. Bu tutar, esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamaz"*<sup>16</sup> denilerek üst sınırı çizmektedir. Bu sınırı, primli (Agio) payların<sup>17</sup> da

<sup>14</sup> Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), s. 461; Karakılıç, s. 117; Şener, s. 410-411.

<sup>15</sup> Alman hukukunda şirket sözleşmesinde en fazla miktarın belirlendiği sınırlı ek ödeme yükümü öngörülebileceği gibi, ortakların kendi esas sermaye paylarının terki yoluyla kurtulabilecekleri sınırsız ek ödeme yükümlülüğü de öngörülebileceğine yönelik bkz. Şener, s. 412.

<sup>16</sup> "Bu anlamda, örneğin 20.000 TL esas sermaye ile kurulan bir limited ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinde bütün paylar için aynı zamanda ek ödeme yükümlülüğü de öngörülmüşse, bu yükümlülük en fazla 40.000 TL olabilir. Bu durumda ortaklığın ticari faaliyetleri bağlamında üzerinde tasarrufta bulunabileceği öz kaynak miktarı ve bu anlamda esas sermayesi de bir anlamda 60.000 TL'ye çıkmış olacaktır". (Karakılıç, s. 117, dn. 60).

<sup>17</sup> Primli pay, payın itibari değerinin üzerinde bir fiyatla çıkarılan paydır. TTK m. 583/4 gereğince, esas sermaye payları, itibari değerden veya bu değeri aşan bir bedelle çıkarılabilir. Primli paylar olarak adlandırılan bu paylar, uygulamada genel olarak sermaye artırımlarında ve bilhassa mali yapısı sağlam ve başarılı limited şirketler tarafından çıkartılmaktadır. Bkz. Karakılıç, s. 117, dn. 61, Tekinalp, s. 94, Nr. 9-11e.

tabi olacağı savunulmaktadır.<sup>18</sup> Diğer bir anlatımla, primli paylar için de ek ödeme yükümlülüğü öngörülmesi durumunda, payın gerçek değeri esas alınmak üzere ek ödeme yükümlülüğünün belirlenmesi gerekir. Aksi halde, ilgili ortağın yükümlülüğünün ağırlaşması yanında, mevcut kanuni düzenlemeye de bir aykırılık ortaya çıkacaktır. Ayrıca ek ödeme yükümlülüğünün miktarı hususunda böyle bir sınırlama öngörülmesi, sorumluluğun niteliğine uygun olduğu gibi, aynı zamanda kuruluştaki ne türden sorumluluk altına girdiğinin farkında olmayan ortaklar bakımından da koruyucu bir işlev görmektedir.<sup>19</sup>

Üst sınır belirlenmesi nedeniyle, ek ödeme yükümlülüğünün yabancı para cinsinden belirlenmesi imkânı da bulunmamaktadır. Zira kurda dalgalanmalar meydana gelebileceğinden, TTK m. 603/3 hükmündeki esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamayacağı kuralı, ihlal edilebilir hale gelecektir.

Ayrıca, şayet bir ortak, TTK m. 583/3 hükmüne göre, birden fazla esas sermaye payına sahip olmuşsa, ek ödeme yükümü paya bağlı olduğundan, her bir pay için ortağın sorumluluğu, en fazla iki kat olarak belirlenecektir.

### III. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNDE SORUMLULUĞUN KAPSAMI

TTK m. 603/4 hükmüne göre, her ortak, sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödemeyi ifa etmekle yükümlüdür. Diğer bir ifadeyle, her ortak, bireysel olarak kendisine düşen ek ödeme yükümünü borçlanmaktadır. Diğer ortakların ek ödeme yükümlülükleri bakımından müteselsil bir sorumluluğu<sup>20</sup> ya da açığı kapatma yükümü söz konusu değildir.

Bununla birlikte, müteselsil sorumluluk, esas sermaye payının birden fazla ortağa ait olması durumunda getirilmiştir. TTK m. 599/1 gereğince, *“bir esas sermaye payı birden fazla ortağa ait olduğu takdirde, paydaşlar şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülükle-*

<sup>18</sup> Pulaşlı, s. 834; Şener, s. 412; Karakılıç, s. 117.

<sup>19</sup> Karakılıç, s. 117; Şener, s. 412.

<sup>20</sup> Soner Altaş, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketler, Seçkin Yayınları, 7. Baskı, Ankara, 2016, s. 329; Pulaşlı, s. 835; Yavuz, s. 160; Karakılıç, s. 127; Şener, s. 413; Bilgili/Demirkapı, s. 743.

*rinden dolayı şirkete karşı müteselsilen sorumludur”* denilerek bu durum açıkça düzenlenmiştir.

Şener<sup>21</sup> de TTK m. 599/1'deki düzenlemenin müteselsil sorumluluk açısından gerçek anlamda bir istisna olmadığını, çünkü bu düzenlemede öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinden dolayı müteselsil sorumluluğun bölünemeyen ortak konumunun bir neticesi olduğunu, temel esas olarak her ortağın kendisine düşen ek ödeme yükümlülüğünü bireysel olarak borçlandığını belirtmiştir. Biz de bu görüşe katılıyoruz. Zira yukarıda da bahsettiğimiz üzere, ek ödeme yükümlülüğü, eşyaya bağlı borç niteliğinde olduğundan esas sermaye payına bağlıdır, ortağa bağlı değildir. TTK m. 599/1'de de esas sermaye payının birden fazla kişiye ait olduğu durumda müteselsil sorumluluğun doğacağı düzenlenmiştir.

#### IV. ŞİRKETİN KENDİ PAYLARINI İKTİSAP ETMESİNİN EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNE ETKİSİ

Şirket, ek ödeme yükümlülüğünü de barındıran kendi esas sermaye paylarını iktisap ederse, TTK m. 612/5'e göre, bu paylara ait ek ödeme yükümlülükleri, söz konusu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece istenemez.

İsviçre hukukunda ise farklı bir düzenleme mevcuttur.<sup>22</sup> Eğer iktisap edilecek esas sermaye paylarına bağlı ek ödeme yükümlülüğü varsa, esas sermaye paylarının iktisabından önce ek ödeme yükümlülükleri kaldırılmalıdır.

#### V. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ TALEBİNDE YETKİLİ KİŞİLER VE USUL

##### A. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ TALEBİNDE yetkili kişiler

##### 1. Genel Olarak

Ek ödeme yükümlülüğünün ifasını şirket adına talep yetkisi, kural olarak müdürlere aittir. Bununla birlikte, limited şirketin içinde bulunduğu hukuki statü bağlamında, ek ödeme yükümlülüğünün ifasını

<sup>21</sup> Şener, s. 413-414.

<sup>22</sup> Şener, s. 414.

talep yetkisi, yerine göre tasfiye memurları, iflas idaresi veya kayyıma ait olabilir.<sup>23</sup>

Diğer yandan, ek ödeme yükümlülüğü şirkete karşı bir borç doğurduğundan, içe dönük bir kurum olduğundan, örneğin şirket alacaklılarının ek ödeme yükümlülüğünün ifasını talep etmeleri söz konusu değildir. Zira esas sermaye borcunda olduğu gibi ek ödeme yükümlülüğünde de pay sahipleri, limited şirket tüzel kişiliğine karşı borç altına girmektedir.

## 2. Müdürler

Şirket sözleşmesiyle getirilen ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi, kanuni şartları oluşmuşsa, müdürler tarafından talep edilecektir (TTK m. 603/5). Limited şirket genel kurulunun, ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmelerini talep etmesi mümkün değildir.<sup>24</sup> TTK m. 624/3 uyarınca, birden fazla müdürün varlığı halinde, aksi şirket sözleşmesinde öngörülmemişse, bunlar kararlarını bir kurul olarak alacaklarından, bu durum ek ödeme yükümlülüğünün talebi hususunda da geçerlidir.

Ek ödeme yükümlülüklerinin müdürlerce talep edilmesi hızlı davranılması açısından isabetli olmuştur. Gerçekten de genel olarak finansmana, zaman bakımından acil olarak ihtiyaç duyulur. Kaldı ki, ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebilmesi mahiyeti itibarıyla idari tedbirdir, yoksa genel kurulun temel kararı niteliğinde değildir.<sup>25</sup>

Müdürler her ne kadar talep yetkisine sahipseler de şartları gerçekleşmesine rağmen, ek ödeme yükümlülüklerini mutlaka talep etmek zorunda değildirler. Bilhassa sermaye kaybı durumunda müdürler, başka iyileştirme tedbirleriyle de amaca ulaşabiliyorlarsa (örneğin sermaye azaltılması veya sermaye artırımı) ek ödeme yükümlülüklerini talep etmekten kaçınabilir. Keza likidite sıkıntısı durumunda, ek ödeme yükümünün talebi yerine, bankalardan kredi alarak, bu sorunu aşabilirler.<sup>26</sup> Bu husus müdürlerin takdirindedir. Fakat müdürlerin talep etmekten kaçınırlar ve bunun sonucunda da şirket iflas ederse, müdürlerin sorumluluğu meydana gelebilir (TTK m. 644 ve 553).

<sup>23</sup> Tekinalp, s. 581; Karakılıç, s. 122; Yavuz, s. 160-161; Şener, s. 415.

<sup>24</sup> Karakılıç, s. 122-123.

<sup>25</sup> Şener, s. 415.

<sup>26</sup> Şener, s. 415-416.

Ek ödeme yükümlülüğünün talebine yönelik şirket müdürlerinin kararının, şirket sözleşmesinde kural getirilerek genel kurulun onayına sunulması öngörülebilir (TTK m. 625/2). Fakat böyle bir durumda şirketin kredi itibarının zarar görebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

### 3. Tasfiye Memurları

Limited şirketin tasfiye<sup>27</sup> aşamasına girdiği durumda, henüz yerine getirilmemiş ek ödeme yükümlülüğünün ifasını tasfiye memurları talep edebilirler. Limited şirkette TTK m. 643 hükmüne göre, tasfiye usulü ile tasfiyede şirket organlarının yetkileri hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır. Tasfiye memurları tasfiye aşamasında şirketin yönetim ve temsil organı olduklarından, tüm tasfiye işlemlerini de yapmaya ehildirler. Bununla birlikte, diğer organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir (TTK m. 535/1)

Tasfiye memurlarının şirketin devam eden işlemlerini tamamlamak, gereğince pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek yetkileri de vardır. Dolayısıyla tasfiye aşamasında şirketin her türlü alacağını, ortağın ifa etmediği nakdi sermaye koyma borcu dâhil, tahsile yetkili olan tasfiye memurlarının, şirket sözleşmesiyle öngörülmüş ek ödeme yükümlülüklerini de talep etmeleri mümkündür.

### 4. İflas İdaresi

TTK m. 636/1-c hükmü gereğince, limited şirket, iflasın açılmasıyla sona erer. Diğer yandan TTK m. 603/2'e göre, iflasın açılmasıyla ek ödeme yükümlülüğü de kendiliğinden muaccel olur. Burada ek ödeme yükümlülüğü, şirket alacaklıları açısından bir anlamda sanki ortakların ikinci dereceden şahsi sorumlulukları varmış gibi izlenim yaratmaktadır.

<sup>27</sup> Tasfiye, bir sona erme sebebinin ortaya çıkması ile şirketin ortadan kaldırılması arasındaki dönemde, şirketin devam eden işlemlerini sona erdirmeye, malvarlığını nakde çevirmeye, alacakların tahsil edilip borçların ödenmesine, mevcut yükümlülüklerin ifasını talebe ve ortaya çıkabilecek muhtemel tasfiye bakiyesini ortaklara paylaştırmaya hizmet eden bütün tedbirleri kapsayan süreçtir. Tasfiye kavramı ve süreci için bkz. Tekinalp, s. 191-211; Bahtiyar, s. 354-358; Karakılıç, s. 123.

İflasın açılmasıyla birlikte iflas masasına giren mallar üzerindeki tasarruf yetkisi, iflas masasına geçer. Masa adına bu yetkiyi ise iflas idaresi kullanır (İİK m. 226/1). Dolayısıyla iflas idaresi, iflas masasının kanuni temsilcisidir. TTK m. 636/5 atfıyla 534/1 hükmüne göre, iflas halinde tasfiye, iflas idaresi tarafından yapılır. Aynı şekilde iflas durumunda, diğer organların yetkileri de şirketin ancak iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlara özgülenir. Bu nedenle iflasın açılmasından sonra ek ödeme yükümlülüğünün ifasını talep yetkisi de müdürlerden iflas idaresine geçer.

## 5. Kayyım

Şirket tüzel kişinin malvarlığının yönetimi için varlığı zorunlu olan organın veya organların eksikliğinde kayyım<sup>28</sup> atanması olanaklıdır. Özellikle limited şirketlerde malvarlığının yönetimi müdüre veya müdürler kuruluna ait olduğundan, çalışamaması veya bir menfaat uyuşmazlığının gerekli kılması durumunda kayyım atanabilir. Kayyım mahkeme tarafından re'sen veya kanun gereği görevlendirilir.<sup>29</sup> Kayyım, limited şirkette şartların doğurduğu organdır.<sup>30</sup>

Limited şirkete kayyım atanması durumunda, eğer kayyımın görev süresi içerisinde ek ödeme yükümlülüğü talebi için şartlar hâsıl olursa, kayyım da ek ödeme yükümlülüğünün ifasını talep edebilir. Bununla birlikte kayyımın bu talepte bulunabilmesi için mahkeme kararının uygun olması gerekir. Aksi halde kayyımın mahkemeden bu konuda yetki talep etmesi şarttır. Sermaye ortaklıklarının kayyım atanmasının söz konusu olduğu durumlara örnek olarak iflasın ertelenmesi ve organ eksikliğini verebiliriz. Bunun gibi mahkeme tarafından kayyım atanması durumunda, kayyımın yetkisi belirlenirken, ek ödeme yükümlülüklerini talep yetkisinin de belirtilmesi uygun olacaktır.<sup>31</sup>

<sup>28</sup> Kayyımlık, esasen medeni hukuka özgü bir kurumdur. Nitekim kanun koyucu, TMK 426 vd. maddelerinde düzenlemiştir. TMK m. 427/b. 4'e göre, bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka yolla sağlanamamışsa o tüzel kişi için organın faaliyetlerini yürütmek üzere bir kayyım atanır. Kanunda tüzel kişi denildiği için tüm özel hukuk tüzel kişileri bakımından kayyımlık kabul edilir. Kayyımlık hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Dural/Tufan Ögüz/ Mustafa Alper Gümüş, Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, Beşinci Basıdan Tıpkı Altıncı Bası, İstanbul, 2012, s. 424 vd.

<sup>29</sup> Tekinalp, s. 216, Nr. 11-11.

<sup>30</sup> Tekinalp, s. 584, Nr. 22-01.

<sup>31</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. Karakılıç, s. 125-126.

## B. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ TALEBİNDE USUL

Müdürler ve diğer talepte bulunabilecek kişiler, ek ödeme yükümlülüğünün ifasını isterken, ilgili ortak veya ortaklara uygun bir süre vermelidir. Ayrıca hukuki güvenlik ve açıklık ilkeleri gereği, talebin yazılı şekilde yapılması uygun olacaktır. Keza bu talebin, ortağa düşen ek ödemenin miktarını, yükümün ifa edilmemesi halinde şirket sözleşmesindeki yaptırımları ve benzeri hususları da ihtiva etmesi yerinde olacaktır.<sup>32</sup> Özetle, ek ödeme yükümlülüğünün hangi kanuni veya şirket sözleşmesi düzenlemeleri çerçevesinde talep edildiği açık ve net belirtilmelidir.

Şirket sözleşmesinde herhangi bir sıra öngörülmemişse, talepte bulunanlar TTK m. 627 gereğince, eşit işlem ilkesine uygun davranarak ilgili ortaklardan yükümün ifasını istemelidir.<sup>33</sup> Aksi halde ortaklar, ek ödeme yükümlülüğünün ifasından kaçınabilirler. Zira müdürlerin eşit işlem ilkesine aykırı olan taleplerinin, TTK m. 644/1-c'nin yaptığı göndermeyle limited şirketler için de uygulanacak olan TTK m. 391/1-a düzenlemesi gereğince, batıl olduğunun tespiti, ortaklar tarafından mahkemeden istenebilecektir. Fakat ilgili ortağın onayı ile eşit işlem ilkesinden ayrılmak mümkündür.<sup>34</sup>

## VI. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ TALEP EDİLEBİLECEK HALLER

### A. GENEL OLARAK

Ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği durumları kanun koyucu, TTK m. 603/1'de üç bent halinde düzenlemiştir. Bu düzenlemeler ele alındığında, ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilen sermayeyle işlevsel bir denklik gösterdiği kısmen söylenebilir. Böylelikle ek ödeme yükümlülükleri, salt iyileştirme tedbiri olmaktan da çıkarak, bir finansman görevi yüklenmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, mali açıdan zorunluluk olmadığı müddetçe, şirket sözleşmesinde öngörülse de ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünün ifası istenemez.

<sup>32</sup> Şener, s. 424; Karakılıç, s. 126.

<sup>33</sup> Örneğin, bir limited şirkette ortakların esas sermaye payları A 1.000, B 2.000 ve C 3.000 TL oluyorsa, bu durumda tüm ek ödemenin A 1/6'ini, B 1/3'ini ve C 2/1'ini ifa etmelidir. Örnek için bkz. Şener, s. 425.

<sup>34</sup> Şener, s. 424-425.

TTK m. 603/1'de ek ödeme yükümlülüğünün talep edileceği haller açıkça kaleme alındığından, diğer bir deyişle kanun koyucu bu konuda sınırlayıcı bir sayım öngördüğünden, bu amaçlar dışında ek ödeme yükümlülüğünün getirilmesi ve talep edilmesi mümkün değildir.<sup>3536</sup> Madde gerekçesinde, ek ödemenin temelde bilanço açıklarını kapatmak amacıyla öngörülmüş bir araçken, son zamanlarda amaçtaki bu sınırlamanın kalktığı, kaynak İsviçre Tasarısında kurumun uygulama alanının genişletildiği, tasarıdaki genişlemenin birinci fıkranın (b) ve (c) bentlerinde açıkça görüldüğü, böylece limited şirket hayatını sürdürebilmesi, ödeme dar boğazından çıkabilmesi için yeni bir olanağa kavuştuğu belirtilmiştir.<sup>37</sup>

## **B. ŞİRKET ESAS SERMAYESİ İLE KANUNİ YEDEK AKÇELER TOPLAMININ ŞİRKETİN ZARARINI KARŞILAYAMAMASI**

TTK m. 603/1-a hükmü uyarınca, ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği hallerden birincisi, şirket esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının ortaklığın zararını karşılayamamasıdır. Bu durum, limited şirketin finansal durumunun gerçekten kötü olduğu anlamına gelmektedir. Zira tüm sermayenin kaybedilmiş olmasının yanında, ayrıca zarar bunu da aşarak kanuni yedek akçelerle de kapatılamayacak hale gelmiştir. Hal böyle iken, sermaye kaybına uğrayan limited şirketin esas sermaye temelinde mali açıdan iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.<sup>38</sup>

Limited şirketler bakımından, TTK m. 633 hükmünün göndermesi nedeniyle uygulanan TTK m. 376/1 hükmü gereğince, anonim şirketlerde sermaye kaybı, burada uygulama alanı bulmayacaktır. Zira TTK m. 376/1 hükmü, anonim şirketlerde son yıllık bilançodan sermaye ve yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kalmasını düzenlemektedir. Oysa TTK m. 603/1-a'ya göre, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılayamadığı her durumda, ek ödeme yükümlülüğü talebi şartı gerçekleşmiş olmaktadır. Diğer

<sup>35</sup> Şener, ek ödeme yükümlülüğünü, sermaye ortaklıklarına özgü melez bir yapı olarak görmektedir. Ona göre ek ödeme yükümü, bir taraftan özkaynaktır, diğer taraftan da ifa eden ortaklara iade edilmelidir. Bkz. Şener, s. 422-423.

<sup>36</sup> Bilgili/Demirkapı, s. 741; Karakılıç, s. 121-122; Yavuz, s. 158.

<sup>37</sup> TTK Gerekçe, m. 603.

<sup>38</sup> Tekinalp, s. 579-580; Karakılıç, s. 118; Şener, s. 417-418.

bir deyişle, sermaye ve yedek akçeler toplamının yarısının karşılıksız kalması koşulu aranmayacaktır. Nitekim TTK m. 633 hükmünün son cümlesinde açıkça, “ek ödeme yükümlülüğü hakkındaki hükümler saklıdır” denilmektedir.

Şirket açısından gerçekten bir sermaye kaybı olup olmadığı hususu, mevcut kanuni düzenlemelere uygun olarak hazırlanıp, şirket genel kurulunda görüşülen ve kabul edilen yıllık veya ara bilanço ile ortaya çıkabilir. Aksi takdirde, örneğin şirketin ticari defterlerinden anlaşılan zarar gerekçe gösterilerek ek ödeme yükümlülüğü talep edilemez.<sup>39</sup>

Sermaye kaybı, mevcut gizli akçeler<sup>40</sup> ile giderilebiliyorsa, bu durumda ek ödeme yükümlülükleri talep edilmesi olanağı bulunmamaktadır.<sup>41</sup> Her ne kadar sermaye kaybının gerçekleşmesi halinde, müdürlere ek ödeme yükümlülüğünün talebi hususunda yetki verilmişse de bu hususta onlara bir yükümlülük yüklenmemiştir. Şirket başka bir yolla da iyileştirilebilir.

### C. ŞİRKETİN EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ OLMAKSIZIN İŞLERİNE GEREĞİ GİBİ DEVAMININ MÜMKÜN OLMAMASI

Limited şirketin içinde bulunduğu güçlüğü, bilhassa da likidite sorununun giderilmesinde, ek ödeme yükümlülüğü önemli bir işlev görür. Ek ödeme yükümlülüğü olmaksızın şirketin işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması, soyut bir ifade olarak kalmıştır. Bunun somutlaştırılması gerekir. Zira şirket yöneticilerinin, her finansal ihtiyaç durumunda, ortaklardan ek ödeme talep edebileceği şeklinde anlaşılmalıdır. Yöneticiler, ancak ek ödeme yükümlülüğünün ifasını, şirketin ayakta kalması ve bu anlamda ticari faaliyetinin devamı açısından zorunluluk arz etmesi ve başka da makul veya akla yatkın imkânın olmaması durumunda talep edebilirler.<sup>42</sup> Bu nedenle ek ödeme yükümlülüğü istemi, diğer finansal imkânlar veya mali durumun

<sup>39</sup> Karakılıç, s. 119.

<sup>40</sup> “Bununla birlikte İsviçre öğretisinde sermaye kaybının ortaklığın mevcut gizli akçeleri ile giderilebileceği durumlarda, sermaye kaybının giderilmesi ve yasal rezervlerin korunması gerekçesiyle ek ödeme talep edilemeyeceği belirtilmiştir”. (Karakılıç, s. 119, dn. 71).

<sup>41</sup> Şener, s. 418.

<sup>42</sup> Karakılıç, s. 119

düzeltilmesine yönelik önlemler açısından tali, diğer bir ifadeyle geçici bir olanak olarak değerlendirilmelidir.

Şirketin işlerine gereği gibi devamının mümkün olmadığı haller, yönetime geniş bir takdir yetkisi vermektedir. Sermayenin yitirilmesi durumunda olduğu gibi kesin ve kanıtlanabilir bir nitelik taşımamaktadır. Bu yüzden yönetime verilen takdir yetkisinin sınırlı yorumlanması gerektiği belirtilmektedir.<sup>43</sup> Diğer bir deyişle ek ödeme yükümlülüğü, hangi amaç veya somut durum için getirilmişse o amaca veya duruma özgülenmelidir.

TTK m. 603/1-a ile 603/1-b arasındaki ayrıma da değinmek gerekir. TTK m. 603/1-a hükmündeki temel amaç, sermaye kaybına uğrayan limited şirkete iyileştirme tedbiri olarak ek ödeme yükümlünün işlevini gerçekleştirmektir. Oysa TTK m. 603/1-b hükmünün temel amacı, şirketin finansal planlamasında ek ödeme yükümlülüğünün de unsur olarak yer almasıdır.<sup>44</sup> İşletmelerin finansal zorluklarında kısa süreli planlamalar önemlidir. Zira bir işletmede uygun görünen kısa süreli finansal planlama yapılmazsa, işletmenin aldığı kredileri ödeme kabiliyetinin düşük olduğu anlaşılır. Bu durum da ek finansal araçların bulunmasını önemli ölçüde engeller. TTK m. 603/1-b hükmü, bu tehlikeyi ortadan kaldıran mühim bir araçtır.

TTK m. 603/1-b hükmü, çifte fonksiyon görmektedir. Zira şirket, kredi alamıyorsa, kredi limitleri dolduysa, alacak vadelerinin borç vadelerinden çok sonra geliyor olup da erteleme sağlayamıyorsa veya diğer likit araçları sağlamakta güçlükler yaşıyorsa, bu halde ek ödeme yükümlülüklerini talep ederek hem likit ihtiyacını giderebilir hem de likit ihtiyacını giderecek ek finansal araçlar bulabilir.<sup>45</sup>

#### **D. ŞİRKET SÖZLEŞMESİNDE TANIMLANAN VE ÖZKAYNAK İHTİYACI DOĞURAN DİĞER BİR HALİN GERÇEKLEŞMİŞ BULUNMASI**

TTK m. 603/1-c hükmüne göre, şirket sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir durumun gerçekleşmiş bulunması halinde de şirket ortaklardan ek ödeme yükümlülüklerinin ifasını talep edebilir. Bu hüküm ile kanun koyucu, limited şirketlere ek

<sup>43</sup> Tekinalp, s. 580; Bilgili/Demirkapı, s. 742; Karakılıç, s. 119.

<sup>44</sup> Şener, s. 419.

<sup>45</sup> Şener, s. 420; Karakılıç, s. 120.

ödeme yükümlülüklerinin istem sebepleriyle ilgili oldukça geniş bir düzenleme yapma alanı sağlamakta ve ek ödeme yükümlülüklerinin özkaynak tedarik etmenin bir aracı olarak görmektedir. Fakat yine de müdürlerin sermaye ihtiyacını sadece ek ödeme ile karşılamalarını engellemek için bazı şartlar getirilmiştir.

Öncelikle bu hale dayanarak ek ödeme talep edilebilmesi için, limited şirket sözleşmesinde açık ve anlaşılır bir şekilde yer alması ve talep sebeplerinin de tam olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Bilhassa şirket sözleşmesinde yer alacak bu hususların soyut olmaması zorunludur. Örneğin, “taşımaya aracının satın alınması amacıyla” şeklinde belirleme yapılamaz. Bilakis açık ve anlaşılır olarak, somut bir şekilde, örneğin “çalışanların ulaşımında ve işletme işlerinin yürütülmesinde kullanılmak üzere taşıma aracının satın alınması amacıyla” şeklinde belirtilmelidir. Benzer şekilde, limited şirketin kısa vadeli borç stokunun esas sermayesinin iki katına çıkması ya da şirket tarafından iktisap edilen kendi esas sermaye payı nedeniyle ödediği ayrılma akçesinin şirket sermayesini aştığı durumlar gibi hususlar da bu kapsamda ele alınabilir.<sup>46</sup>

Ek ödeme yükümlülüğünün ifası istemi, tali niteliktedir, her isteğe bağlı özkaynak ihtiyacı doğuran halin karşılanmasında değil, şirket bakımından yalnızca objektif anlamda haklı nedenlerin varlığında geçerli olacaktır. Ek ödeme yükümlülüğünün, şirketin olağan ticari faaliyetlerini yürütebilmesi açısından zorunluluk arz ettiği durumlarda, objektif açıdan haklı bir nedenin varlığından söz edilebilir.<sup>47</sup> Ek ödeme yükümlülüğünün ifası talebinin, gerçekten de şirketin öz kaynak ihtiyacı nedeniyle ortaya çıkıp çıkmadığı hususu, şirketin işletme konusu bağlamında objektif bir değerlendirme ile de belirlenebilir.<sup>48</sup>

## VII. ESAS SERMAYENİN AZALTILMASINDA EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

TTK m. 592 son cümlesine göre, “*esas sermaye, borca batık bilanço-nun iyileştirilmesi amacıyla, ancak şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödenmesi halinde azaltılabilir*”.<sup>49</sup> Bu hükümden

<sup>46</sup> Karakılıç, s. 120-121.

<sup>47</sup> Şener, s. 422.

<sup>48</sup> Karakılıç, s. 121.

<sup>49</sup> Şener, burada çeviri hatası olduğunu, kaynağını teşkil eden düzenlemede “za-

anlaşılacağı üzere, borca batık bilançonun sermaye azaltılması yoluyla ortadan kaldırılması için, ortakların sözleşmede öngörülen ek ödeme yükümlülüklerini tamamen yerine getirmeleri zorunludur. Dolayısıyla bir borca batık bilanço, öncelikle sermaye azaltılması yöntemiyle değil, ortakların ek ödeme yükümlülükleriyle iyileştirilmeye çalışılmalıdır.

## VIII. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İFA EDİLMEMESİNİN SONUÇLARI

### A. ORTAĞA KARŞI İFA DAVASI AÇILMASI

TTK'da ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi durumunda uygulanacak yaptırım hususunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Fakat sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde şirket sözleşmesine bu konuda bir hüküm konulabilir. Nitekim "Şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan hükümler" başlıklı TTK m. 577/1-f hükmünde, kanunda veya şirket sözleşmesinde öngörülen yükümlülüklerin hiç ya da zamanında ifa edilmemesi halinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri de sayılmıştır. Ek ödeme yükümlülüğü de şirket sözleşmesiyle getirilen bir yükümlülük olması hasebiyle, şirket sözleşmesine konulacak hükümle, yükümlülüklerin ifa edilmemesi halinde bazı yaptırımların öngörülmesi mümkündür.<sup>50</sup>

Kanuni ve sözleşmesel şartları gerçekleşen ek ödeme yükümlülüğünün hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi halinde, taleple yetkili kişiler, yükümlü ortağa karşı ilamsız takipte bulunabilecekleri gibi ifa davası da açabilirler. Ayrıca ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi halinde şirket sözleşmesiyle cezai şart öngörülebileceği gibi, temerrüde düşen ortak, temerrüt tarihinden itibaren temerrüt faizi de ödeyecektir.<sup>51</sup>

---

rarlar yoluyla ortaya çıkan bir sermaye kaybının ortadan kaldırılması için" ibaresi yer alırken, bize "borca batık bilançonun iyileştirilmesi" şeklinde çevrildiğini, "sermaye kaybı" ve "borca batıklık" kavramlarının farklı olduğunu, bu nedenle kaynağına uygun olarak "sermaye kaybı" olarak anlaşılması gerektiğini belirtmektedir. Bkz. Şener, s. 423-424.

<sup>50</sup> Şirket sözleşmesi ile getirilen cezai şart, TTK m. 579 düzenlemesine takılmayacaktır. Nitekim kanun koyucu, TTK m. 577/1-f düzenlemesinde böyle bir cezai şartla yükümlülüklerin ifasının güçlendirilebileceğini belirtmektedir. Ayrıca bkz. Şener, s. 425-426.

<sup>51</sup> Can, s. 17; Yavuz, s. 164; Karakılıç, s. 127-128.

## B. HAKLI NEDENLE ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA

TTK m. 640'da yer alan çıkarma, şirket tarafından veya yargı kararıyla ortağın iradesi dışında şirketle ilişkisinin kesilmesi olarak ifade edilebilir.<sup>52</sup> Çıkarma kurumu, şirketin ve şirkette bulunan diğer ortakların korunması amacıyla şirketin devamını engelleyecek ortak ya da ortakların şirketle ilişkisinin kesilmesini sağlar.<sup>53</sup>

Ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi, ilgili ortağın haklı nedenle ortaklıktan çıkarılma nedeni olabilir.<sup>54</sup> Ortaklıktan çıkartılma, ek ödeme yükümünü ifada temerrüde düşen ortağın ortaklıktan çıkartılması için genel kurul tarafından mahkemeye başvurusuyla olabileceği gibi (TTK m. 640/3, 616/1-h, 621/1-h), şirket sözleşmesinde yer alan bir hükümle genel kurul kararıyla da olabilir (TTK m. 640/1).<sup>55</sup>

Şirket sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi halinde ortaklıktan çıkartılacağıнын yazdığı durumda mahkemeye başvurmaya gerek yoktur. Genel kurul kararıyla mahkemeye başvurmada ise ortağın çıkartılmasının haklı sebebe dayandığının mahkeme tarafından da kabul görmesi gerekir.<sup>56</sup> Mahkeme, şirketin ileri sürdü-

<sup>52</sup> Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), s. 436; Ayşe Şahin, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Ersin Çamoğlu'na Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 189; Nihat Taşdelen, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 207; Muhammed Furkan Sidim, "Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma" (Yüksek Lisans), Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 86; Tuğba Özdoğan Daloğlu, "Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma" (Yüksek Lisans), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 73.

<sup>53</sup> Sidim, s. 86; Özdoğan Daloğlu, s. 73; ortağın çıkarılması ile iskat kurumu birbirinden farklıdır ve karıştırmamak gerekir. Şöyle ki, iskat kurumu, limited şirketler için anonim şirketlere ilişkin hükümlere yapılan göndermelerle uygulanmaktadır. Fakat anonim şirketlerden ayrı olarak nakden taahhüt edilen payların itibarı değerlerinin en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce ödenmesi şartı limited şirketler açısından uygulanmaz (TTK m. 585). Çıkarmada ortak tüm payları için çıkartılırken, iskat uygulandığında ortak, kısmen şirkette bulunmaya devam eder, bkz. Sidim, s. 89; iskat kavramı ve iskatın çıkarma kurumu ile karşılaştırılması için ayrıca bkz. Güvenç Şahin, "Anonim Şirketlerde Iskat Müessesesi" (Yüksek Lisans), Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s. 9-13.

<sup>54</sup> Sidim, s. 106; ortağın katlanılamayacak derecede ağır ek yükümlüklere tabi tutulmasının ortağın çıkması için haklı sebep olarak kabul edilebileceği öğretide belirtilmiştir bkz. Taşdelen, s. 187.

<sup>55</sup> Limited şirketlerde çıkarılma ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Taşdelen, s. 207-229; Sidim, s. 86-186; Özdoğan Daloğlu, s. 73-138.

<sup>56</sup> Özdoğan Daloğlu, s. 96.

ğü sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğini, tarafların menfaatlerini nazara alarak haklı sebebin ortak ile şirket arasında ortaklık ilişkisinin devamını çekilmez kılıp kılmadığını ve çıkarılmanın son çare olup olmadığını inceleyecektir.<sup>57</sup> Haklı sebebi<sup>58</sup> oluşturan husus ise ortağın şahsından veya davranışından kaynaklanabilir. Bir ortağın kendisine düşen ortaklığa ilişkin yükümlülükleri ve bu manada örneğin ek ödeme yükümlülüklerini ifa etmemesi haklı sebepler olarak kabul edilebilir.<sup>59</sup>

Ortakların ek ödeme yükümlülüğünü ifa etmemesine dayalı ortaklıktan çıkartılması halinde savunma imkânları kısıtlıdır<sup>60</sup> ve fakat ortakların ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebilmesi için kanuni ve sözleşmesel şartların oluşmadığını mahkemeye tespit ettirmeleri olanaklıdır. Ancak bu halde ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmesinin, somut olayın şartları karşısında ortaklıktan çıkartılma için yeterli bir 'haklı sebep' oluşturmadığı iddia edilebilir.

### C. DİĞER ORTAKLAR BAKIMINDAN HAKLI NEDENLE ÇIKMA

Çıkma, bir ortağın kendi iradesiyle ortaklık ilişkisinden ayrılması olarak ifade edilmektedir.<sup>61</sup> Çıkma, bir sermaye şirketiyle bağdaşmaz. Zira sermaye şirketlerinde sermayenin korunması ve yeni ortaklık mevkillerinin oluşturulması önemli ilkelerdendir. Fakat yine de kanun koyucu, limited şirketlerde çıkmayı düzenlemiştir. Bunun çeşitli sebepleri vardır:<sup>62</sup> Birincisi, limited şirketin sürekli borç ilişkisi doğurması ve bu tür ilişkilerde haklı sebeple sona erdirmesinin geçerli olması; ikincisi, limited şirketlerde kişi unsurunun önemsenmiş olması; üçüncüsü ise, kanun koyucunun, limited şirketteki esas sermaye payının sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuş olmasına bağlı olarak pay devrindeki sıkıntıyı giderme çabasıdır. Haklı sebep, ahde vefa ilkesi-

<sup>57</sup> Özdoğan Daloğlu, s. 96.

<sup>58</sup> Haklı sebep kavramı hakkında detaylı bilgi için bkz. Özdoğan Daloğlu, s. 38-51, 90-100; Sidim, s. 49-52; Taşdelen, s. 180-184.

<sup>59</sup> Sidim, s. 106; ortağın çıkarılmasının ek ödeme yükümlülüğünün amacına uygun olmayacağına yönelik görüş için bkz. Şahin, s. 190, dn. 39; amacına uygun olmayacağına yönelik görüşe katılmayan görüş için bkz. Karakılıç, s. 129, dn. 132.

<sup>60</sup> Şener, s. 426.

<sup>61</sup> Taşdelen, s. 85; Özdoğan Daloğlu, s. 19-20; Sidim, s. 31.

<sup>62</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. Taşdelen, s. 179-180; Sidim, s. 47-48.

nin önüne geçmektedir. Haklı sebebin temelinde yatan düşünce, dürüstlük kuralı ve kişilik haklarının korunması ilkesidir.<sup>63</sup> Haklı sebebe dayanılarak çıkma, bir ortağın kişiliğinin korunması ve dürüstlük kuralı gereği, vazgeçilemez mutlak bir haktır.<sup>64</sup>

Haklı sebep, ortaklık ilişkisinin devamını objektif olarak imkânsızlaştıran veya ortağın bu ilişkide kalmasını kendisinden beklenmeyecek hale getiren durumları ifade eder.<sup>65</sup> Şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan sebeplerden birine dayanarak ortak, ortaklıktan çıkma arzusunu bildirebilir. Ortaklar şirket sözleşmesiyle sözleşme özgürlüğü çerçevesinde haklı sebepleri belirleme hakkına sahip olduklarından, bir ortağın kendisine düşen ek ödeme yükümlülüğünü ifa etmemesi, diğer ortak veya ortaklar bakımından haklı nedenle çıkma sayılabilir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, haklı sebepler şahıs şirketlerine özgü olduğundan, onlara ilişkin hükümler, yol gösterici olabilir. Nitekim kollektif şirketlere ilişkin “*haklı sebepler*” başlıklı TTK m. 245/1-b hükmüne göre, bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları ifa etmemesi, haklı sebepler içerisinde sayılmıştır. Şirketin faaliyetlerinin devamlılığı için önemli bir kurum olan ek ödeme yükümlülüğü, şirketin kredibilitesinin (güvenirliğinin) artışında da mühim bir işlev görmektedir.<sup>66</sup> Bu nedenle şirket için önemli olan ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi veya ortadan kaldırılması, diğer ortaklar bakımından haklı neden olarak değerlendirilebilir.

#### D. ŞİRKETİN HAKLI NEDENLE FESHİ

Şirket sözleşmesi, yukarıda da değinildiği gibi, sürekli borç ilişkisi doğurur. Fesih,<sup>67</sup> sürekli borç ilişkilerini ileriye dönük olarak sona erdiren bozucu yenilik doğuran bir hak veya işlemdir. Bu bağlamda limited ortaklık ilişkisinin iradi olarak sona erdirilmesini ifade etmektedir. Limited şirketin feshi, ortakların vereceği bir kararla olabileceği gibi (TTK m. 636/1-b) mahkeme kararı ile (TTK m. 636/3) de gerçekleştirilebilir.

<sup>63</sup> Taşdelen, s. 179.

<sup>64</sup> Sidim, s. 45.

<sup>65</sup> Ayrıca bkz. Taşdelen, s. 180; Özdoğan Daloğlu, s. 39; Sidim, s. 49-52.

<sup>66</sup> Karakılıç, s. 131; Taşdelen, s. 187.

<sup>67</sup> Sürekli sözleşmelerde “geçmişe etkili dönme” yerine “geleceğe etkili fesih” kabul edilmektedir. Bkz. Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 15. Baskı, Ankara, 2013, s. 1127-1128.

Ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi, şirket açısından haklı nedenle fesih sebebi olabilir. Keza ek ödemenin ortağın esas sermaye payına bağlı olarak belirlenmesi nedeniyle, bilhassa da ek ödeme yükümlülüğü önemli olan bir ortağın ortaklıktan çıkması veya çıkarılması,<sup>68</sup> kalan ortaklar bakımından haklı nedenle şirketi sona erdirmeye nedeni sayılabilir.<sup>69</sup>

## IX. ORTAĞIN ŞİRKETTEN AYRILMASINDAN SONRA EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DEVAM ETMESİ

### A. GENEL OLARAK

Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payına bağlı olarak belirlendiğinden, yükümlülüğü ifa edecek kişi de esas sermaye payına sahip olma olgusuna göre belirlenir. Hal böyle iken, devreden ortak bakımından ek ödeme yükümlülüğü sona ererken, payı devralan ortak açısından ise bu yükümlülük devam eder.

Ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmesi durumunda bunun hem şirket sözleşmesinde yer alması hem tescil ve ilan edilmesi hem de esas sermaye payları için ispat aracı olan veya nama yazılı senet çıkartılmış ise bunların içeriğinden anlaşılması şartı aranmıştır. Esas sermaye payını devralan kişi, bu durumu bilerek ortak olduğundan, belirlenen ek ödeme yükümlülüğünü de ifa etmesi gerekir.

Bazı durumlarda, ortağın ayrılmasına kadar geçen sürede ek ödeme yükümlülüğünün talebi için şartlar gerçekleşmeyebilir. Bu durumda kural olarak şirketten ayrılan ortak bakımından ek ödeme yükümlülüğü sona ermekle birlikte, payı devralan ortak açısından ise yükümlülük devam eder. Fakat kanun koyucu, kötü niyetli devirlere engel olmak ve şirket alacaklılarını korumak amacıyla, ayrılan ortağın dahi ek ödemediği dolaylı sorumluluğunun belli bir süre daha devamını öngörerek ek ödeme yükümlülüğünün paya bağlı olması kuralından ayrılmıştır. Aksi halde fazla paya sahip ortak, işlerin iyi gitmediğini görünce şirketten kolayca ayrılarak söz konusu yükümden kurtulup ona güvenerek kredi veren alacaklıları kandırmış olur.<sup>70</sup>

<sup>68</sup> Taşdelen, s. 242; Sidim, s. 58.

<sup>69</sup> Karakılıç, s. 131.

<sup>70</sup> TTK Gerekçe, m. 604, fıkra 1.

Ek ödeme yükümlülüğünün bu nedenle ortaklık sıfatını aşan bir sonuç doğurduğu söylenebilir. Diğer yandan, ayrılan ortak bakımından ek ödeme yükümlülüğünün devamı hususunda, ortağın hangi sebeple şirketten ayrıldığıнын herhangi bir ehemmiyeti yoktur. Ayrılan ortağın şirket payını kısmen veya tamamen üçüncü kişiye devretmesi, şirketten çıkartılması ya da kendi isteği ile çıkması arasında bir ayrım yoktur.

## **B. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DEVAMI İÇİN GEREKEN ŞARTLAR**

### **1. Şirketin İflas Etmesi**

TTK m. 604/1 hükmüne göre, şirket, ortağın şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde iflas etmişse bu eski ortaktan da ek ödeme yükümlülüğünün ifasını talep edebilir. Zira limited şirketin iflasının açılmasıyla birlikte, ek ödemeler de kendiliğinden muaccel olacaktır (TTK m. 603/2).

Ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğünden doğan sorumluluğu, sadece şirketin iflası halinde söz konusudur. Başka sebeplerle ayrılan ortak açısından ek ödeme yükümlülüğü, kanun uyarınca talep edilemez.<sup>71</sup> Örneğin alacaklılar, şirketi haciz yoluyla takip etmelerine karşın, alacaklarının tamamını tahsil edemediklerinde, ayrılan ortağa başvuramazlar. Bunun da en önemli nedeni, ek ödeme kurumunun hukuki niteliği gereği içe dönük olması, yükümlülüğünün şirkete karşı sorumluluk yüklemesidir. İflas halinde ayrılan ortağın sorumluluğunun devam etmesi ise öncelikle şirket alacaklılarını koruma düşüncesidir. Olası bir finansal güçlük durumunda, ortağın şirketten ayrılmak yoluyla ifa etmesi gereken ek ödeme yükümlülüğünden kurtulması engellenmiş olmaktadır.

### **2. Halef Tarafından Yükümlülüğün İfa Edilmemiş Olması**

Ayrılan ortaktan ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebilmesi için gereken bir diğer şart, onun halefine ödeme için yapılan başvurunun sonuçsuz kalmasıdır. TTK m. 604/2 hükmünde, halef tarafından yerine getirilmemiş olması olarak vurgulanmıştır. Yerine getirmemek

<sup>71</sup> Yavuz, s. 162; Karakılıç, s. 132-134; Şener, s. 440-441; Pulaşlı, s. 836.

kavramı ile ne anlaşılması gerektiği açık değildir. Burada ifade edilen husus, halefin ödeme güçsüzlüğü içinde olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, payı devralan ortağa yönelik yapılan icra takibinin neticesiz, diğer bir anlatımla semeresiz kalması, tali sorumlu durumda olan ayrılan ortağa başvurmak bakımından yeterlidir.

Kanun koyucu, halef için asli (birinci derecede) sorumluluk, ayrılan ortak bakımından ikinci derecede (tali) sorumluluk öngörmüştür. Payı devralan ortak konumundaki halef, ek ödeme yükümlülüğünü ifa ettiği oranda, selefinin sorumluluğu da ortadan kalkacaktır.<sup>72</sup> Keza kanun koyucu bu konuda payı devreden ile devralan ortak arasında müteselsil sorumluluk da öngörmemiştir.

Diğer yandan, ayrılan ortağın sorumluluk süresi içerisinde payın birden fazla el değiştirmesi halinde, ortak sıfatını en son bulunduran kişi, kendisinden önceki ortaklar karşısında da birincil olarak ek ödeme yükümlülüğünden sorumludur. Önceki devreden ortaklardan her birisi, kendisinden sonra gelen ortağa karşı, yaptığı ödeme oranında bir rücu hakkına sahip olacaktır.<sup>73</sup>

### 3. Ayrılan Ortağın Yükümlülüğünün Sonradan Ağırlaşmaması

Ayrılan ortağın esas sermaye payına düşen ek ödeme yükümlülüğünün sonradan artırması, ayrılan ortağın sorumluluğunu ağırlaştırmaz. TTK m. 604/2 hükmü uyarınca, ek ödeme yükümlülüğü, halef tarafından ifa edilmemişse, ayrılan ortağın sorumluluğu, yükümlülüğün gerçekleştiği tarihte kendisine karşı ileri sürülebilecek ölçüde devam eder.

Hükümde de belirtildiği üzere, ortak şirketten ayrıldıktan sonra, onun sermaye payına bağlı ek ödeme yükümlülüğü artırılmış olsa da sorumluluğu, şirketten ayrıldığı andaki miktar kadardır. Zira ortak sıfatına sahip olmayan bir kimsenin yükümlülük altına sokulması ya da yükümlülüğünün artırılması, işin doğası gereği mümkün değildir. Ayrılan ortağın katılma, önerme ve oy verme hakkını haiz olmadığı bir organın kararıyla bağlı olması, hukuken de açıklanamaz.<sup>74</sup>

<sup>72</sup> Can, s. 17; Yavuz, s. 163; Karakılıç, s. 134; Şener, s. 442-443; Eriş, s. 3810; Varoğlu, s. 154.

<sup>73</sup> Şener, s. 443; Karakılıç, s. 134.

<sup>74</sup> TTK Gerekçe, m. 604, fıkra 2.

Ek ödeme yükümlülüğünün TTK m. 603/6'da yer alan şartlara uygun olarak indirilmesi veya tamamen ortadan kaldırılması da mümkündür. Ek ödeme yükümlülüğü indirildiği durumda, ayrılan ortak da indirildiği miktarda yükümlülükten kurtulacaktır. Ek ödeme yükümlülüğü tamamen kaldırıldığında ise, ayrılan ortağın sorumluluğu da tamamen ortadan kalkacaktır. Zira halefinin sorumlu olmadığı veya daha az ödeme yükümü ile sorumlu olduğu durumlarda, selefin sorumlu olması kabul edilemez.

#### 4. Sorumluluğun İki Yıllık Süre İle Sınırlı Olması

Ayrılan ortağın, şirketin iflası nedeniyle ek ödeme yükümlülüğünden doğan sorumluluğu, ayrılmanın ticaret siciline tescilinden itibaren iki yıllık süre ile sınırlıdır. Dolayısıyla iki yıllık sürenin iflas açılmadan geçmesi halinde, ek ödeme yükümlülüğünün ayrılan ortakdan istenmesi de mümkün değildir.

Ayrılan ortağın ticaret siciline tescilinden itibaren başlayan sorumluluğun süresi Türk hukukunda iki yıl olarak öngörülmüştür. Kanun koyucu, menfaatler dengesine uymadığı ve kurumu amacından saptırdığı ve bu amaçtan yararlanmak isteyecek şirketleri caydırabileceği gerekçesiyle mehzaz kanundaki üç yıllık sürenin benimsenmediğini belirtmiştir.<sup>75</sup>

İki yıllık sürenin, nispi nitelikte emredici hüküm mü, yoksa mutlak nitelikte emredici hüküm mü olduğu doktrinde tartışmalıdır. Bizim de katıldığımız nispi emredici nitelikte hüküm olduğunu belirtenlere göre,<sup>76</sup> şirket sözleşmesinde kural getirilerek bu sürenin uzatılması mümkündür. Zira kanun koyucu, TTK m. 604 hükmüyle alacaklıların menfaatine bir kural getirmiştir. İki yıllık sürenin uzatılması alacaklıların lehinedir. Fakat sürenin uzatılması alacaklıların menfaatine uygun olmadığından kabul edilemez. Bunun için TTK m. 607'e göre ilgili ortağın onayı gerekir.

Mutlak emredici nitelikte olduğunu savunanlar,<sup>77</sup> "emredici hükümler" başlıklı TTK m. 579/1 hükmünü gerekçe göstermektedir. Bu

<sup>75</sup> TTK Gerekçe, m. 604, fıkra 1.

<sup>76</sup> Şener, s. 440-441.

<sup>77</sup> Karakılıç, s. 136-137.

hükme göre, şirket sözleşmesi, bu Kanunun limited şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir. Uygulamada “çelik korse” olarak tanımlanan bu düzenleme karşısında, limited şirkette kurucular, kendi iradelerine göre istedikleri her hususu, özellikle sözleşme özgürlüğü çerçevesinde şirket sözleşmesiyle düzenleyemezler.

## X. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İADESİ

İfa edilen ek ödeme yükümlülüğü, kanunda öngörülen şartlara uyulmak suretiyle iade edilebilir. TTK m. 605 hükmüne göre, *“yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğünün kısmen veya tamamen geri verilebilmesi için ek ödemeye ilişkin tutarın, serbestçe kullanılabilecek yedek akçelerle fonlardan karşılanabilir olması şarttır”*.

Şirketin finansal durumu, yerine getirilmiş bulunan ödemelerin kısmen veya tamamen geri verilmesine müsait duruma gelmiş, şirketin ek ödemelerden yararlanmasına ilişkin şartlar (devamlı sayılabilecek şekilde) ortadan kalkmışsa, bunların şirkette alıkonulmaları amaca olduğu kadar, ek ödemelerin niteliğine de aykırı ve kurumun hizmet vermesini engelleyicidir. Ek ödemelerin sahiplerine dönmeceği bir sistemde hiçbir şirket bu yükümü ortaklarına yükleyemez. Ayrıca, ek ödemeler, tamamlamada olduğu gibi sermaye açığını kapatan şirkete karşılıksız verilen bir sermaye değil, geçici zararı gideren bir ek finansman aracıdır.<sup>78</sup>

Ek ödemenin iadesi kurumunun şirket alacaklıları aleyhine kötüye kullanılmasını engellemek için kanunda açıkça şartları öngörülmiştir. Şartlar müsait olmadığı, ek ödemelere gereksinim bulunduğu halde, bunları kısmen veya tamamen geri verilmesini önleyici önlem getirmektedir. Kanun koyucu, TTK m. 605 hükmüyle ödeme kaynağının serbestçe tasarruf edilebilecek nitelik taşıması ile fonlardan karşılanabilir olması koşulunu aramıştır.

Hükümdeki “fonlar” tanımlanmamıştır. Bununla birlikte, şirketin üzerinde serbestçe tasarruf edebildiği her çeşit fon, yedek akçelerin bütün çeşidi, yeniden değerlendirme ile taşınmaz ve iştirak satışı getirile-

<sup>78</sup> TTK Gereke, m. 605.

rinden oluşan fonların ve diğer fonların, hükümde geçen fonlar kapsamında değerlendirilmesi olanaklıdır.<sup>79</sup> Mevzuat ve öğreti çerçevesinde mahkeme, bunları belirleyecektir.<sup>80</sup>

TTK m. 605 hükmünün ilk halinde, ek ödemelerin iadesi için şartlardan biri de, ek ödemeye ilişkin tutarın serbestçe kullanılabilir yedek akçeler ile fonlardan karşılanabiliyor olması yanında, bu durumun bir işlem denetçisi tarafından doğrulanmış olmasıydı. Fakat 26.6.2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle, bu fıkra da yer alan *"ve bu durumun işlem denetçisi tarafından doğrulanmış bulunması"* ibaresi madde metninden çıkartılmıştır. Bu değişiklik ile kanunda ek ödemelerin iadesi için öngörülen şartların gerçekleşip gerçekleşmediği hususunun kimin tarafından doğrulanacağı tartışmalıdır.<sup>81</sup>

Öğretide *Karakılıç'a* göre,<sup>82</sup> bu hususta mahkeme tarafından bilirkişi atanması gerektiği belirtilmektedir. Fakat bu konuda atanacak bilirkişinin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir niteliğine sahip olması uygun olacaktır. Kanatımızca, bu durumun örneğin bir yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporuyla doğrulanmış bulunması yerinde ve yeterli olacaktır. Zira Türk hukukunda mahkeme süreci uzun sürebileceğinden salt ilk görüşü benimsemek, ticari faaliyetlerin hızlı olması gerektiği göz önüne alındığında eleştirilebilir.

Ek ödeme iadesinin kim tarafından yapılacağı kanunda düzenlenmemiştir. Fakat nasıl ki TTK m. 603/5 gereğince müdürler ek ödeme yükümlülüğünü talep edebiliyorsa, paralel olarak iadesini de onlar yerine getirir.<sup>83</sup> Kısmen veya tamamen iadesini müdürler takdir edeceklerdir. Ancak iade edilirken TTK m. 627 uyarınca, eşit işlem ilkesine uygun davranılması gerekir. Ayrıca iade edilecek ek ödemelere faiz uygulanması da mümkün değildir. Nitekim TTK m. 609/1'e göre, esas sermaye ve ek ödemelere faiz verilmesi yasaklanmıştır.

<sup>79</sup> Karakılıç, s. 138.

<sup>80</sup> TTK Gereke, m. 605.

<sup>81</sup> Yavuz, s. 163; Şener, s. 432; Karakılıç, s. 138.

<sup>82</sup> Karakılıç, s. 138.

<sup>83</sup> Şener, s. 433.

## **XI. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN CANLANMASI, AZALTIMASI VEYA KALDIRILMASI**

### **A. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN CANLANMASI**

İfa edilen ek ödeme yükümlülüğü, kural olarak sona erer. Fakat ek ödemenin kısmen veya tamamen iadesinden sonra, ek ödeme yükümlülüğü için kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi durumunda, ortaklardan tekrar aynı oranda talep edilmesi mümkündür. İşte TTK m. 603/6 ile bunun önüne geçmek için, esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlere uyulmak suretiyle bir sözleşme değişikliğine gidilmesi gerekir.<sup>84</sup> Dolayısıyla şirket sözleşmesinde bu yönde bir değişiklik yapılmadığı müddetçe, ek ödeme yükümlülüğünün yeniden canlanması ve yükümlü ortaklardan aynı oranda talep edilebilmesi mümkündür.

### **B. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN AZALTIMASI VEYA KALDIRILMASI**

Ek ödeme yükümlülüğü, esas sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının zararları karşılamaya yettiğinin tespit edilmesi durumunda, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlerin kıyas yoluyla uygulanması suretiyle azaltılabilir veya tamamen kaldırılabilir (TTK m. 603/6). TTK m. 592/1 hükmüne göre ise, anonim şirketlerin esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümleri limited şirketlere kıyas yoluyla uygulanır.

Henüz ifa edilmemiş ek ödeme yükümlülüğünü tamamen kaldırmak veya miktarı azaltmak isteniyorsa, şirket alacaklılarının hakları da bu durumdan olumsuz etkilenmemelidir. Alacaklıları da korumak düşüncesiyle, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler kıyasen uygulanacaktır. Sermayenin azaltılması halinde alacaklıların başvurabileceği şirket malvarlığı değerlerinde de bir azalma meydana geldiğinden, sermayenin korunması ilkesiyle de bağlantılıdır. Zira ek ödeme miktarının esas sermaye payının itibari değerinin iki katı olarak öngörülebilmesi mümkün olduğundan şirketin öz kaynak ihtiyacının karşılanmasında da mühim bir işlev görmektedir. Bu nedenle şirket alacaklılarının haklarını da yakından ilgilendirmektedir.

<sup>84</sup> Can, s. 17; Karakılıç, s. 138-140; Şener, s. 434; Pulaşlı, s. 837.

Limited şirkette esas sermayenin azaltılması hususunda kanunda özel bir *yetersayı* öngörülmemiştir. Bu nedenle, genel sözleşme değişikliklerine yönelik TTK m. 589 hükmü, uygulama alanı bulacaktır. Bu hükme göre, aksi şirket sözleşmesinde öngörülmemişse, şirket sözleşmesi, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı ile değiştirilebilir.

Sermayenin azaltılması kararının alacaklılar bakımından taşıdığı önem nedeniyle, bu kararın ilanı ve alacaklılara bildirilmesi, TTK'de düzenlenmiştir. Anonim şirketlere yönelik TTK m. 474'e göre,<sup>85</sup> genel kurul esas sermayenin azaltılmasına karar verdiği takdirde, müdürler, bu kararı üç defa ilan eder. İlanda alacaklılara üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebilecekleri belirtilir. Ayrıca şirket tarafından bilinen alacaklılara çağrı mektupları gönderilir.

Yukarıda detaylıca anlatıldığı üzere, şirket sözleşmesinde yer alan ek ödeme yükümlülüğü tamamen ödenmediği müddetçe, limited şirketin borca batık bilançosunu iyileştirmek amacıyla esas sermayenin azaltılması yoluna gidilmesi mümkün değildir (TTK m. 592).

## **XII.EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN SONRADAN GETİRİLMESİ VEYA ÖNGÖRÜLEN YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN ARTIRILMASI**

### **A. GENEL OLARAK**

Ek ödeme yükümlülüğü, şirketin kuruluş sözleşmesinde öngörülebileceği gibi şirket kurulduktan sonra da sözleşme değişikliğiyle getirilebilir. Keza şirket sözleşmesinde yer alan ek ödeme yükümlülüklerinin şirket sözleşmesini değiştirmek yoluyla, kanuni sınırlar çerçevesinde (TTK m. 603/3) genişletilmesi de mümkündür. TTK m.

<sup>85</sup> Şener, TTK m. 474'ün ek ödeme yükümlülüğünün kaldırılması veya azaltılmasında uygulanmaması gerektiğini ifade etmektedir. Ona göre, TTK m. 474 düzenlemesiyle ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen kaldırılması veya azaltılması arasında kıyas temeli mevcut değildir. TTK m. 474'te esasen dokunulmaz nitelikteki öz kaynak konumundaki anonim şirket esas sermayesi azaltılmaktadır. Oysa ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen kaldırılması veya indirilmesinde öz kaynak etkilenmemektedir. Dolayısıyla TTK m. 474'teki alacaklıların korunması usulünün uygulanması gerekli değildir. Böylelikle ek ödeme yükümünün kaldırılması veya azaltılması süreci oldukça kolaylaşmaktadır. Bkz. Şener, s. 438.

607’de özel bir düzenleme mevcuttur. Bu hükme göre, şirket sözleşmesini değiştirerek ek ödeme yükümlülüklerini öngören veya mevcut yükümlülükleri artıran genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir.

Esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla şirket sözleşmesinin değiştirilmesini öngören TTK m. 589 hükmü uygulanmaz. Zira burada, ortakların yükümlülüklerinin ağırlaştırılması durumu söz konusudur.

## B. İLGİLİ ORTAKLARIN ONAYI

### 1. Onayın Emredici Mahiyeti

TTK m. 607’deki düzenlemeye göre, ek ödeme yükümlülüğünün getirilmesi veya getirilen yükümlülüklerin artırılması ilgili ortakların onayıyla mümkündür. Bu düzenleme, emredicidir. Onay mecburiyetinin örneğin şirket sözleşmesinde kural konulması suretiyle ortadan kaldırılması olanaklı değildir.<sup>86</sup> Böyle bir durum, TTK m. 579 hükmüne de aykırı olur.

### 2. İlgili İbaresinin Anlamı

TTK m. 607’deki “*ilgili*” kavramını, ek ödeme yükümlülüğü yüklenen paya malik ortak olarak anlamak gerekir. Bunun sonucu olarak TTK m. 607 son cümlede yer alan “ancak ilgili tüm ortakların onayı” düzenlemesi, “bütün ek ödeme yükümlülükleriyle yükümlendirilen ortakların onayı” şeklinde anlaşılmalıdır.<sup>87</sup>

### 3. Onayın Şekli

Ek ödeme yükümlülükleri artırılması veya yeni ek ödeme yükümlülükleri yaratılması, genel kurul kararıyla şirket sözleşmesinin değiştirilmesini gerektirir (TTK m. 616/1-a). Genel kurul bu kararı, TTK m. 589’daki yeter sayılara ek olarak ödeme yükümü yüklenen payların sahiplerinin onayı da şarttır. Onay, uygun sözleşme değişikliğine ilişkin olarak genel kurul karar alması çerçevesinde veya ayrı bir yolla ve-

<sup>86</sup> Şener, s. 445.

<sup>87</sup> Şener, s. 445-446.

rilebilir. İspat sorunlarını engellemek için yazılı onay alınması uygun olur.<sup>88</sup> Onayın açık veya örtülü olarak verilmesi mümkündür. Örneğin genel kurul karar tutanağından, bir oy sözleşmesinden, müdürlere yazılmış bir mektuptan veya şirkete gönderilen bir e-postadan onayın anlaşılması olanaklıdır.

#### 4. Onay Ânı

TTK m. 607'de onay zorunluluğundan söz etmekte ve fakat onayın zamanı hakkında bir düzenleme yapmamaktadır. Onayın, ek ödeme yükümlülüğünün getirildiği veya artırıldığı genel kurul toplantısından önce veya toplantı sırasında ya da toplantıdan sonra verilmesi mümkündür.<sup>89</sup> Fakat her halükârda onayın sözleşme değişikliğinin ticaret siciline tesciline kadar alınması gerekir.

#### 5. İlgili Ortakların Onay Vermemesinin Hüküm ve Sonuçları

Kendilerine ek ödeme yükümlülüğü yüklenmek veya bu yükümlülüğü artırılmak istenen ortaklar, onay vermezlerse, verilmeyen onayın alınan genel kurul kararının geçerliliği üzerinde etkisi ne olacaktır?

Onaydan imtina etmenin etkisi, onay vermeyen ortaklara, yeni getirilmek veya artırılmak istenen ek ödeme yükümlülüğünün yüklenememesidir. Böylelikle kanun koyucu, çoğunluk kararıyla onayı olmaksızın ortaklara ek ödeme yükümlülüğü yüklenmesine veya yüklenen bu tür yükümlülüklerin artırılmasını engel olmak istemektedir.

Ayrıca ilgili ortakların tamamının onayı, bu yükümlülüğün getirilmesi veya artırılmasının geçerlilik şartı değildir.<sup>90</sup> Onay vermeyen ortaklar açısından hukuki durum eskisi gibi devam eder. Bu paylara ek ödeme yükümlülüğü yüklenememiş veya ek ödeme yükümlülüğü artırılamamış olur. Bu açıdan TTK m. 607 hükmü, ortakların ve azınlığın korunmasını amaçlar.

<sup>88</sup> Şener, s. 446.

<sup>89</sup> Şener, s. 446.

<sup>90</sup> Şener, s. 447.

### XIII. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN BENZER HUKUKİ KURUMLARLA AYRIMI

#### A. ESAS SERMAYE BORCU İLE AYRIMI

Limited şirketlerde ortaklar, ortaklığın finansmanı bakımından yalnızca esas sermaye ile bağlı değildir. Şirket sözleşmesi ile öngörüldüğü takdirde ek ödeme yükümlülüğü de getirilebilir. Bu nedenle anonim şirketlerde yer alan tek borç ilkesinden de farklıdır.<sup>91</sup>

Şirket sermayesi, esas sermaye paylarına ayrılmıştır. Esas sermaye payı, bir ortağın ortaklık ilişkisinden kaynaklanan haklarının ve yükümlülüklerinin tamamını ifade eder. TTK m. 583/5' e göre, *“esas sermaye payının bedeli şirket sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde, nakit veya ayın olarak veya bir alacağın takası yoluyla yahut sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kullanılabilecek özkaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi yoluyla ödenir.”* denilmektedir. Hükme göre, limited şirketlerde esas sermaye borcu, ayın veya nakit şeklinde ifa edilebilir. Fakat ek ödeme yükümlülüğü, yalnızca nakdî olarak yerine getirilebilir.

Ek ödeme yükümlülüğü ile esas sermaye borcu arasındaki bir diğer fark, ek ödemenin iade edilebilmesi ve fakat esas sermaye borcunun iadesinin kural olarak yasak olmasıdır.<sup>92</sup> Limited şirketlerde de sınırlı sorumluluk ilkesi gereği sermayenin korunması ilkesi geçerlidir.<sup>93</sup> Geri verme yasağını düzenleyen TTK m. 601/1'e göre, *“esas sermayenin azaltılması hali hariç, ortaklara, esas sermaye payı bedeli geri verilemeyeceği gibi, ortaklar bu borçtan ibra da olunamazlar”*. Oysa TTK m. 605/1 hükmü uyarınca, ek ödemeye ilişkin tutar, serbestçe kullanılabilecek yedek akçe ile fonlardan karşılanabilir halde ise yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğü kısmen veya tamamen geri verilebilir.

#### B. YAN EDİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ İLE AYRIMI

Şirket sözleşmesi ile ortaklığın işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet edebilecek yan edim yükümlülükleri<sup>94</sup> öngörülebilir (TTK

<sup>91</sup> Bilgili/Demirkapı, s. 740; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), s. 461; Karakılıç, s. 109.

<sup>92</sup> Bilgili/Demirkapı, s. 745.

<sup>93</sup> Karakılıç, s. 109.

<sup>94</sup> Yan edim yükümlülükleri konusunda detaylı bilgi için bkz. Serhan Dinç, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklıklarda Ortakların Yan Edim Yükümlülükleri”, *İzmir Barosu Dergisi*, 2016, S. 3, s. 75-114.

m. 606/1). Ek ödeme yükümlülüğü ile benzer yanları olduğu gibi farklılıkları da mevcuttur. Benzerliğine örnek olarak, ek ödeme yükümlülüğünde olduğu gibi yan edim yükümlülüğü de esas sermayeye bağlıdır ve münferit bir pay yanında, bazı grup paylar veya ortaklık paylarının tümü için bağlanabilir.<sup>95</sup>

Ek ödeme yükümlülüğüyle ortaklığın mali durumunun iyileştirilmesi ve öz kaynak ihtiyacının karşılanması amacıyla ortaklara nakdi bir ödemede bulunma borcu getirilir. Oysa yan edim yükümlülüğünde ortaklar, ortaklığın amacının gerçekleşmesine yardımcı olacak bazı işleri yapma veya yapmama, bazı yükümlere katlanma veya sahip oldukları bazı imkânları ortaklığa kullandırma borcu altına girmektedirler.<sup>96</sup> Bu manada yan edim yükümlülükleri (Süt, pancar, şeker kamışı, meyve gibi ham ve/veya işlenmiş ürünlerin teslimi, park yeri veya depo yeri sağlanıp kullandırılması, taşıma gibi hizmetlerin sunulması ve benzeri edimler), şirket sözleşmesinde yer alan esaslar çerçevesinde yükümlü ortakların ortaklığa karşı ifa ile borçlu oldukları aynı edimlerdir. Yan edim yükümlülükleri, limited şirketin bir taraftan kişisel öğelerden oluşabilen yanını ortaya çıkaran diğer taraftan onu, kooperatife yaklaştıran bir kurumdur.<sup>97</sup>

Yan edimler, kural olarak karşılıksız değildir.<sup>98</sup> Diğer bir deyişle ortak, yan edim yükümlülüğünü ifa ettiğinde karşılığında kendisine ödeme yapılması zorunludur. Kanundaki şartların gerçekleşmesi halinde ek ödemelerin iadesi mümkünken, yan edimlerin iadesi mümkün değildir.

Yan edim yükümlülükleri, ortaklara subjektif yükümlülükler getirilmesine olanak sağlayan eşyaya bağlı borç örneğidir. Bu şekilde yan edim yükümlülükleri bir yandan ortaklığın işletme konusunun gerçekleştirilmesine yardımcı olurken, diğer yandan ise limited şirket ortaklarının bileşiminin (örneğin süt veya meyve üreticilerine özgülenmiş olmak gibi) korunması ve ortaklığın başka ortaklıkların hâkimiyeti altına girmemesi amacına hizmet ederler.<sup>99</sup>

<sup>95</sup> TTK Gerekçe, m. 606, fıkra 1.

<sup>96</sup> Bahtiyar, s. 434; Karakılıç, s. 110-111; Dinç, s. 77.

<sup>97</sup> TTK Gerekçe, m. 606, fıkra 1.

<sup>98</sup> Tekinalp, s. 582; Can, s. 17; Dinç, s. 88-90; Karakılıç, s. 111.

<sup>99</sup> Dinç, s. 78-85; Şener, s. 448; Karakılıç, s. 111.

Yan edimler de ek ödeme yükümlülüğü gibi kişisel bir borç doğurmayıp, esas sermaye payına bağlıdır (TTK m. 606/2). Payın sahibi, aynı zamanda yan edim yükümlülüğünü de yerine getirecek kişidir.<sup>100</sup>

TTK m. 606/3'e göre, "şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmiş bir karşılığı veya uygun bir karşılığı bulunmayan veya öz kaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet eden nakdi veya aynı edim yükümlülükleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlere tabidir". Bu hükümle kanun koyucu, işlevsel açıdan ek ödeme yükümlülüğüne eşdeğer mahiyetteki yan edim yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin kurallara tabi kılmıştır. Bunun altında yatan düşünce ise, ek ödemeye ilişkin hükümlerin ve özellikle de bu hükümlerde yer alan sınırlandırmaların dolanılmasını engellemektir.

## SONUÇ

Ek ödeme yükümlülüğü, esas sermaye payına bağlı olarak öngörülebilir. Bu yükümlülük, şirkete ancak nakdi ödeme yoluyla ifa edilir. Ortakların tümüne veya münferit bir ortağa ek ödeme yükümlülüğü getirilebileceği gibi bazı pay grupları için de getirilebilir. Ancak hangi esas sermaye payı veya payları için ek ödeme yükümlülüğü öngörüldüğünün şirket sözleşmesinde açık ve net bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Ek ödeme yükümlülüğünün miktarı, ortağın esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamaz.

TTK'da ek ödeme yükümlülüğünün öngörülebileceği haller açıkça belirtilmiştir. Birincisi, şirketin esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılayamamasıdır. İkincisi, şirketin içine düştüğü nakit sorununun aşılabilmesi amacıdır. Talep edilen ek araçlar olmaksızın şirketin işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması durumunda, ek ödeme yükümlülüğünün ifası istenebilir. Üçüncüsü ise şirket sözleşmesinde açık ve ayrıntılı bir şekilde belirtilen öz kaynak ihtiyacını doğuran diğer hallerin ortaya çıkmasıdır.

Her ne kadar TTK m. 603/1'de ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği haller sayılmışsa da hem İsviçre hem de Türk hukukunda ek ödeme yükümlülüğünün amacının genişlediği söylenebilir. TTK gerekçesinde de bu açıkça belirtilmektedir.

<sup>100</sup> Şener, s. 450-451; Karakılıç, s. 112; Dinç, s. 84.

Kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde, ek ödeme yükümlülüğünün ifasının talep edilmesi yetkisi müdürlerdedir. Fakat şirketin tasfiye aşamasına girmesi durumunda tasfiye memurları, iflas halinde ise iflas idaresi ek ödemelerin ifasını talep edebilir. Aynı şekilde, limited şirkete herhangi bir sebeple kayyım atanmış ve kayyımın görev süresi içinde ek ödeme yükümlülüğünün talebi için gereken şartlar ortaya çıkmışsa mahkemenin atama kararının buna müsait olması koşuluyla kayyım da ek ödemelerin ifasını talep edebilir.

Ek ödeme yükümlülüğü hiç veya tam olarak ifa etmezse, müdürler bu durumda ilamsız takipte bulunabilecekleri gibi ilgili ortaklara karşı ifa davası da açabilirler. Şirket sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi halinde cezai şart öngörülebilir. Aynı şekilde temerrüt tarihinden itibaren temerrüt faizi ödemesi de mümkündür. Diğer yandan, şirket sözleşmesi ile ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi, yükümlü ortak bakımından haklı nedenle ortaklıktan çıkartılma hali sayılabilir. Keza ifa edilmeyen ek ödemelerin, şirketin kredibilitesi (güvenirliği) açısından çok önemli olduğu durumlarda, bu davranış diğer ortak veya ortaklar açısından haklı nedenle şirketten çıkma hali olarak da değerlendirilebilir.

Ek ödeme ile yükümlü pay sahibinin şirketten ayrılması durumunda ek ödeme yükümlülüğü de kural olarak ilgili ortak bakımından sona erecektir. Bununla birlikte kanun koyucu, kötü niyetli ayrılmaları engellemek ve alacaklıları da koruma düşüncesiyle, ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğünden doğan sorumluluğunun belirli bir süre daha devam edeceğini düzenlemiştir. Bu anlamda ayrılan ortağın şirketten ayrıldığının tescili tarihinden itibaren iki yıllık süre zarfında limited şirket iflas etmiş ve halef de ek ödeme yükümlülüğünü ifa etmemişse, ayrılan ortağa da ek ödeme yükümlülüğünden kaynaklanan borcunu ifa etmesi için başvurabilir.

İfa edilen ek ödemeler kısmen veya tamamen iade edilebilir. Bunun için şirketin finansal durumunun buna müsait olması, diğer bir ifadeyle şirketin ek ödemelerden yararlanmasına ilişkin şartların devamlı sayılabilecek surette ortadan kalkmış olması gerekir.

Ek ödeme yükümlülüğü ifa edildikten sonra, şirket bakımından ek ödeme talep edilebilecek şartların tekrar ortaya çıkması durumunda, yükümlü paya sahip ortak veya ortaklardan aynı oranda ek ödeme

talep edilebilir. Bu nedenle de ifa edilen ek ödemenin yeniden talep edilmesi istenmiyorsa veya daha düşük bir tutar öngörülmesi isteniyorsa, bu durum karşısında esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanarak şirket sözleşmesinin değiştirilmesi gerekir.

Şirket sözleşmesinde yer alan ek ödeme yükümlülüklerinin şirket sözleşmesini değiştirmek yoluyla, kanuni sınırlar çerçevesinde (TTK m. 603/3) genişletilmesi de mümkündür. TTK m. 607'de özel bir düzenleme mevcuttur. Bu hükme göre, şirket sözleşmesini değiştirerek ek ödeme yükümlülüklerini öngören veya mevcut yükümlülükleri artıran genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir.

Ek ödeme yükümlülüğünü benzer hukuki kurum olan yan edim yükümlülüğünden ayıran temel fark, ek ödeme yükümlülüğü nakdi ödeme olarak ifa edilirken, yan edim yükümlülüğünde ise ortağa bir yapma, yapmama veya katlanma gibi borçlar yüklenir. Ek ödeme yükümlülüğü ile esas sermaye borcu arasındaki fark ise ifa edilen ek ödemelerin kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi durumunda iade edilebilmesidir. Esas sermaye borcu için kural olarak böyle bir durum mevzu bahis değildir.

## Kaynakça

### Kitaplar

- Altaş Soner, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketler, Seçkin Yayınları, 7. Baskı, Ankara, 2016.
- Bahtiyar Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., 8. Bası, İstanbul, 2014.
- Bilgili Fatih/Demirkapı Ertan, Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, 9. Baskı, Bursa, 2013.
- Çeker Mustafa, Ticaret Hukuku Genel Esaslar, Karahan Kitabevi, 2. Baskı, Adana, 2015.
- Dural Mustafa/Öğüz Tufan/Gümüş Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, Beşinci Basıdan Tıpkı Altıncı Bası, İstanbul, 2012.
- Eren Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 15. Baskı, Ankara, 2013.
- Eriş Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, Cilt 3 (Madde 417-644), Seçkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Poroy Reha/Tekinalp Ünal/Çamoğlu Ersin, Ortaklıklar Hukuku II, Vedat Kitapçılık, 13. Bası, İstanbul, 2017.

- Pulaşlı Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, 5. Baskı, Ankara, 2017.
- Şahin Ayşe, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi" Ersin Çamoğlu'na Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.
- Şener Oruç Hami, Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2017.
- Taşdelen Nihat, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.
- Tekinalp Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, 2015.

### Makaleler

- Can Mustafa Erdem, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, S. 4, C. 15, s. 1-23.
- Diñç Serhan, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklıklarda Ortakların Yan Edim Yükümlülükleri", *İzmir Barosu Dergisi*, 2016, S. 3, s. 75-114.
- Karakılıç Hasan, "Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü", *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, S. 2, C. 4, s. 107-144.
- Ünlü Ufuk, "Tüm Yönleriyle Limited Şirketler" *Terazi Hukuk Dergisi*, 2015, S. 108, C. 10, s. 99-106.
- Yavuz Mustafa, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerde Ek Ödeme Yükümlülüğü", *Mali Çözüm Dergisi*, 2012, S. 113, s. 157-165.

### Diğer Kaynaklar

- Özdoğan Daloğlu Tuğba, "Limited Şirketlerde Çıkma ve Çıkarılma" (Yüksek Lisans), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Sidim Muhammed Furkan, "Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma" (Yüksek Lisans), Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Şahin Güvenç, "Anonim Şirketlerde Iskat Müessesesi" (Yüksek Lisans), Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Varoğlu Yasemin, "Limited Şirketlerde Ortakların Hak ve Borçları" (Yüksek Lisans), Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.